

11. Huitfeldt H. An analysis of labour market entry in Serbia and Ukraine / H. Huitfeldt, J. Johansen, I. Kogan // Transition from education to work in EU neighbouring countries. — London : ETF, 2008. — 215 p.

12. Quintini G. The changing nature of the school-to-work transition process in OECD countries / G. Quintini, J.P. Martin, and S. Martin, [IZA discussion paper]. — IZA : DP, 2007. — 258 p.

У статті розглядаються педагогічні умови можливості використання європейського досвіду задля вдосконалення системи технічної освіти в Україні й підвищення конкурентоспроможності вітчизняних закладів технічної освіти на європейському ринку освітніх послуг.

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, вищі технічні навчальні заклади, конкурентоспроможність, європейський ринок освітніх послуг.

В статье рассматриваются педагогические условия возможности использования европейского опыта с целью усовершенствования системы технического образования в Украине и повышения конкурентоспособности отечественных заведений технического образования на европейском рынке образовательных услуг.

Ключевые слова: профессионально-технические учебные заведения, высшие технические учебные заведения, конкурентоспособность, европейский рынок образовательных услуг.

The author dwells on the pedagogical conditions to use the European experience for improvement of Ukrainian technical education system and increase of competitiveness of national technical institutions on the European educational market.

Keywords: vocational schools, Higher technical schools, competitiveness, European educational market.

УДК 378.37

С.П. Дика
м. Вінниця, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРОЦЕС СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. В умовах інформаційного суспільства освіта людини та її підготовка до майбутньої професійної діяльності відбувається завдяки інформатизації освіти, що полягає в широкому застосуванні інформаційних технологій та інноваційних методик у навчальному процесі. Вільна орієнтація в інформаційних потоках, бажання підвищення рівня власної освіти, а часом і необхідність цього, спонукає учня або студента використовувати інформаційні технології та бути компетентним у потоці нової інформації.

Аналіз попередніх досліджень. Теорія, питання змісту та організації і практика реалізації дистанційного навчання висвітлені в роботах А. Хуторського, А. Алексюк, В. Кухаренка, В. Бикова, Є. Полата, І. Лещенко, Л. Шевченко, Л. Сігасвої, М. Кадемії, Н. Рокосовик, Н. Сиротенко, О. Рибалка, О. Шестопалюка, О. Кульчицької, П. Воловик, Р. Гуревича, С. Сисоевої, Я. Цехмістер та інших.

Мета даної статті полягає у розгляді актуальності, необхідності реалізації дистанційного навчання, доведення його необхідності в сучасних умовах та розгляд проблем його широкого впровадження в процес сучасної освіти.

Завдання статті полягає у виявленні особливостей дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на вдосконалення інформаційне суспільство, в якому кожен отримає можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку.

Україна готує і має значну кількість висококваліфікованих фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій; у країні постійно зростає та поновлюється парк комп'ютерної техніки, сучасних систем і засобів телекомунікації, зв'язку [13]. Нині Україна за рівнем розвитку інформаційних технологій посідає 75 місце серед країн світу (дані 2011 року). Такі

дані оприлюднила міжнародна громадська організація Всесвітній економічний форум у своїй шостій щорічній доповіді. У попередньому рейтингу Україна займала 76 позицію [7]. Проте вітчизняний ринок інформаційних технологій перебуває у стані активного становлення та за певних умов може стати фундаментом розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Інформаційна технологія – цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [12]. Основні риси сучасних інформаційних технологій: комп'ютерна обробка інформації за заданим алгоритмом; зберігання великих об'ємів інформації на машинних носіях; передача інформації на значні відстані в обмежений час [10].

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики широко використовуються в навчальному процесі у сучасній школі.

Інновації — це створення нових процесів, послуг, чи будь-чого, що може покращити «якість життя» людства. Інновації відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку загальнолюдської цивілізації та, зокрема, кожної окремої держави, відповідно, більшість сучасних держав намагаються створити та постійно удосконалювати національні інноваційні системи для підтримки процесу створення та впровадження інновацій [10].

На основі використання інформаційних технологій та інноваційних методик базується дистанційне навчання (дистанційна освіта), яке впродовж років викликає загальний інтерес науковців.

Саме поняття дистанційна освіта запозичене з англійської мови і практики освіти Великої Британії, Канади і особливо США, де не тільки поняття Distance Education, а й аббревіатура DE, що походить від цих слів, набули сталого значення і не вимагають розшифрування [1, с. 57].

Дистанційне навчання – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально (на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою)[2, с. 191].

Дистанційне навчання — нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, і призначається для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я тощо. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально розподілених місцях. Дистанційне навчання дозволяє широко використовувати найкращі навчальні ресурси, поєднує високу економічну ефективність і гнучкість навчання, задовольняє навчальні потреби соціально незахищених груп населення, надає можливість навчання в різноманітних навчальних закладах у рамках одного навчального плану, розширює можливості традиційних форм навчання [3, с. 33].

Дистанційне навчання надає абоненту необмежені можливості з удосконалення власних знань шляхом доступу до множини навчальних курсів і підручників, а також безпосереднього спілкування з викладачем із використанням відеотелефонії [10].

Дистанційна освіта – це практика, яка пов'язує викладача, учня, а також джерела, розміщені в різноманітних географічних регіонах, за допомогою спеціальної технології, що дозволяє здійснювати взаємодію. Остання може забезпечуватись різними засобами, наприклад, обмін друкованими матеріалами за допомогою пошти та телефаксу, аудіоконференція, комп'ютерна конференція, відеоконференція. Зазначені форми дистанційного навчання є перспективним шляхом одержання освіти ізольованими учнями в

селах, учнями зі специфічними вимогами, інвалідами, особами, які не здатні отримати освіту за формами традиційного навчання, але дозволяє максимально наблизитись до їхніх потреб для отримання ними якісної освіти.

Головні моменти дистанційної освіти:

- а) існування вчителя і учня і, як мінімум, наявність домовленості між ними;
- в) просторовий розділ учня та навчального закладу;
- г) двохспрямована взаємодія учня і вчителя;
- д) підбір матеріалів, призначених спеціально для дистанційної освіти [1, с. 58].

Для вибору технологій дистанційного навчання необхідно враховувати, що така технологія:

- 1) завжди доступна;
- 2) завжди включена (або може бути запущена однією командою, або стартує автоматично за потребою);
- 3) завжди зв'язує;
- 4) стандартизована;
- 5) проста;
- 6) не потребує додаткових пристроїв (CD-ROM та ін.);
- 7) персоніфікована;
- 8) модульна;
- 9) мінімізує помилки [3, с. 34].

Характерними рисами дистанційної освіти є: гнучкість (учні, студенти, слухачі, що одержують дистанційну освіту, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються у зручний для себе час та у зручному місці); модульність (в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окреми курс створює цілісне уявлення про окрему предметну галузь, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам); паралельність (навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності); велика аудиторія (одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, студентів і слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами); економічність (ефективне використання навчальних площ і технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання мають призвести до зниження витрат на підготовку фахівців); технологічність (використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір); соціальна рівність (рівні можливості одержання освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу); інтернаціональність (можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном); нова роль викладача (дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який має координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій); позитивний вплив на студента, учня, слухача (підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що одержує дистанційну освіту, за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вміння самостійно приймати відповідальні рішення; якість (якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали; передбачається введення спеціалізованого контролю якості дистанційної освіти на відповідність її освітнім стандартам) [14].

Дослідники наголошують, що перевагами дистанційної технології навчання є відсутність або незначні витрати на встановлення та обслуговування системи дистанційного навчання; швидкість та висока якість надання/викладання навчальних матеріалів; зручний та ефективний рівень оцінювання засвоєних знань і виконання самостійних робіт; залучення більшої кількості абітурієнтів; зручний інтерактивний інтерфейс, дозволяє розпочати роботу без поглиблених знань комп'ютера, без встановлення додаткових програм; доступ до системи з мережі Інтернет дозволяє брати участь у навчальному процесі з будь-якого куточку світу; збільшення конкурентоздатності навчального закладу та застосування в роботі новітніх сучасних інформаційних технологій [11]. Також суттєвим є те, що отримана оцінка завжди об'єктивна і не залежить від симпатій або антипатій вчителя; роз'яснення незрозумілих тем можливе як викладачем, так і студентами за допомогою проведення відеоконференцій, електронних обговорень.

Відеотелефонія і відеоконференцв'язок дозволяють абонентам у процесі спілкування бачити іншого учасника телефонної розмови і проводити багатосторонні переговори за допомогою телевізора. Відеотелефонія і відеоконференцв'язок використовують сервіс Triple play (одночасне постачання двох ширококутних послуг – доступ до високошвидкісного Інтернету і цифрового телебачення і однієї вузькосмугової – телефону через єдину лінію ширококутної зв'язку) [10]. Можливе використання супутникового зв'язку, за допомогою якого стає можливим швидкісне формування мережевої інфраструктури, що не залежить від наявності або стану наземних каналів зв'язку [8].

Дистанційне навчання – є інтерактивним і реалізується за допомогою on-line- і off-line-технологій навчання: інтернет-конференції, електронної пошти, навчання з використанням комп'ютерних програм тощо.

Інтерактивне навчання – це навчання на основі здійснення прямого та звичайного зв'язку між студентами та викладачами; забезпечення технологічного доступу до навчальної інформації з використанням гіпертекстової технології; адаптації системи навчання до індивідуальних особливостей студентів; реалізація міжособистісного спілкування; можливості керування навчальною діяльністю студентів [5, с. 54].

Міжособистісне спілкування може відбуватись off-line (вчитель аналізує відповіді, оптимізує подачу матеріалу слухачам (створення розділу FAQ) і on-line – на форумах, у чаті, ICQ, Skype, E-mail, за допомогою телефону та телевізору.

Виникнення різноманітних непередбачуваних ситуацій роблять дистанційне навчання актуальним та вкрай необхідним.

Соціальні групи, на які орієнтується система дистанційної освіти:

- учні старших класів, які бажають одержати додаткові знання паралельно з навчанням у школі;
- особи, які готуються до вступу у вищі навчальні заклади;
- молодь, яка не має можливості одержати високоякісні освітні послуги в традиційній системі освіти через обмежену пропускну спроможність цієї системи, необхідності суміщення навчання з роботою, географічної віддаленості від обласних центрів і престижних навчальних закладів;
- особи, які мають медичні обмеження для одержання регулярної освіти;
- військовослужбовці, які звільняються зі Збройних Сил України і члени їхніх родин;
- військовослужбовці строкової служби Збройних Сил України, МВС України та прикордонних військ України;
- фахівці конверсійних підприємств, які підлягають звільненню;
- безробітні;
- керівники державних органів управління різних рівнів;
- студенти, які бажають одержати другу паралельну освіту;
- особи, які бажають одержати післядипломну освіту;
- особи, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі;

– україно- та російськомовні громадяни зарубіжних країн [14].

Заклади освіти, які використовують дистанційне навчання, мають забезпечити високий науковий та методичний рівень викладання. Текстові і графічні навчальні матеріали мають бути логічними, зрозумілими, доступними, забезпечити можливість оперативного пошуку необхідної інформації, враховувати різні здібності і рівень підготовки студентів. Проте, на сучасному етапі дистанційного навчання існують відповідні труднощі. Відсутність комп'ютера, необхідність доступу до мережі Інтернет, до сервісу Triple play або супутникового зв'язку, інколи унеможливають впровадження та використання дистанційного навчання. Також має місце суттєве відставання телекомунікаційних мереж передачі даних, які відзначаються недостатньою пропускну здатністю, надійністю зв'язку, його низькою якістю. Окрім того, всі, хто навчається за дистанційним навчальним курсом, обмежені у спілкуванні з викладачем, а тому не завжди мають можливість з'ясувати незрозуміле. Складність розроблених систем змушує викладачів звертатись до послуг програмістів і тьюторів, що унеможливує самостійну підтримку навчального процесу відповідного курсу.

Висновки. Поширення дистанційного навчання — це етап еволюції сучасного суспільства. Безумовно, дистанційне навчання ніколи не стане краще очного, а звичайна школа ніколи не зникне. Але дистанційне навчання дає можливість підготуватись до занять, отримати якісну освіту, не витрачаючи часу на шлях з дому до навчального закладу. Акумуляція знань найкращих педагогів та їх методик у рамках дистанційного навчання сприятиме підвищенню якості освіти та розповсюдженню передового педагогічного досвіду, найкращих авторських методик серед учителів і викладачів загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

Література:

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів / Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія. – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. – 116 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях / укладачі : Р.С.Гуревич, О.В.Шестопалюк, Л.С.Шевченко. - Вінниця, 2004. – 125 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик, О.І. Кульчицька, Л.Є. Сігаєва, Я.В. Цехмістер та ін. ; за ред. С.О.Сисоєвої. – К. : ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
5. Термінологічний словник з інноваційних методик навчання на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання / укладач М.Ю.Кадемія ; за редакцією доктора педагогічних наук, професора Р.С.Гуревича. – Київ : ТОВ «Ландо ЛТД», 2008. – 173 с.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://disted.edu.vn.ua>
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kpi.ua/1140-2>
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.maup.com.ua/tu2.php>
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od-edu.com>
10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vu.net.ua/>
12. Закон України «Про Національну програму інформатизації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
13. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
14. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

Стаття присвячена проблемі подальшого використання дистанційного навчання в освіті. Автор аналізує особливості дистанційного навчання, його необхідність у сучасних умовах.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інноваційна методика, інтерактивне навчання, дистанційне навчання.

Статья посвящена проблеме использования дистанционного обучения в образовании. Автор анализирует особенности дистанционного обучения, его необходимость в современных условиях.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, инновационная методика, интерактивное обучение, дистанционное обучение.*

The article deals with further developing of distance learning in education. The author analyzes the features of distance education, its importance in modern conditions.

Keywords: *information and communication technologies, innovative methods, interactive learning, distance learning.*